

**O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
Buxoro davlat universiteti
“Yashil iqtisodiyot va agrobiznes” kafedrası**

**“O‘ZBEKISTONDA BARQAROR RIVOJLANISH
MAQSADLARIGA ERISHISH VA YASHIL IQTISODIYOTNI
RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO‘NALISHLARI”**

**Xalqaro miqyosidagi ilmiy-amaliy anjuman
materiallari**

2025 yil, 14-15 aprel

1

Buxoro – 2025

“O‘zbekistonda barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish va yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning istiqbolli yo‘nalishlari”. Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi to‘plami.
2025-yil 14-15-aprel: - Buxoro : “Sadridin Salim Buxoriy” Durdona Nashriyoti, 2025.-675 b.

1. Quyidagi tarkibdan iborat dasturiy qo‘mita

1.	O.X. Xamidov	–	Buxoro davlat universiteti rektori, i.f.d., professor, rais;
2.	K.A.Samiyev	–	Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, f-m.f.d., professor, rais muovini;
3.	D.Sh.Yavmutov	–	Yoshlar masalalari va ma‘naviy-ma‘rifiy ishlar bo‘yicha Birinchi prorektor, DSc., prof. a‘zo;
4.	A.T.Jo‘rayev		Xalqaro aloqalar bo‘yicha prorektor,i.f.n, a‘zo;
5.	N.S. Ibragimov	–	Iqtisodiyot va turizm fakulteti dekani,v.b., i.f.d., prof. a‘zo;
6.	B.N. Navruz-Zoda	–	Marketing va menejment kafedrası professori, i.f.d., a‘zo;
7.	Sh.Sh.Boltayev	–	Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası mudiri, i.f.f.d, a‘zo;
8.	M.A. Oripov	–	Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası dotsenti, i.f.n., a‘zo;
9.	X.R.Turobova	–	Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası dotsenti, i.f.f.d, a‘zo;
10	S.S.Davlatov	–	Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası dotsenti, i.f.f.d, a‘zo;

2. Quyidagi tarkibdan iborat tashkiliy qo‘mita

1.	K.A.Samiyev	–	Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, f-m.f.d., professor, rais;
2.	N.S. Ibragimov	–	Iqtisodiyot va turizm fakulteti dekani,v.b.,DSc., i.f.d.prof, rais muovini;
3.	O‘.U.Rashidov	–	Moliya va iqtisodiyot ishlari bo‘yicha prorektor, a‘zo;
4.	O.S.Qahhorov	–	Ilmiy tadqiqod va inovatsion faoliyatni rivojlantirish departamenti boshlig‘i, a‘zo;
5.	Sh.Sh.Boltayev	–	Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası mudiri, a‘zo;
6.	M.A. Oripov	–	Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası dotsenti, i.f.n., a‘zo;
7.	X.R.Turobova	–	Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası dotsenti, i.f.f.d, a‘zo;
8.	S.S.Ro‘ziyev	–	Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası katta o‘qituvchisi, i.f.n, a‘zo;
9.	F.K.Saidova	–	Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası katta o‘qituvchisi, a‘zo;
10.	A.D.Qudratov	–	Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası katta o‘qituvchisi, a‘zo;
11.	N.D. Salixov	-	Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası katta o‘qituvchisi, a‘zo;

Mazkur to‘plamga kiritilgan ilmiy ishlar va g‘oyalar mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar, sanalarning aniqligiga hamda tanqidiy fikr-mulohazalarga mualliflarning shaxsan o‘zlari mas‘uldirlar.

texnologiyalarni joriy etish imkoniyatlarini oshiradi. O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish yo'li barqaror va uzoq muddatli o'sishni ta'minlashga xizmat qiladi. Bu, nafaqat ekologik holatni yaxshilash, balki iqtisodiy rivojlanish va yangi ish o'rinlarini yaratishda ham muhim rol o'ynaydi. Yashil iqtisodiyotga o'tish, resurslarni tejash va ularni samarali boshqarish orqali mamlakatning global miqyosda raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatlarini yaratadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Jahon banki. (2019). "O'zbekistonning yashil iqtisodiyot sari yo'li: mamlakat ekologik tahlili".
2. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Taraqqiyot Dasturi (UNDP). (2021). "O'zbekistonda yashil o'tishni qo'llab-quvvatlash". Olingan: https://www.uz.undp.org/content/uzbekistan/en/home/library/environment_energy/Supporting_Green_Transition_in_Uzbekistan_EN.pdf
3. O'zbekiston Respublikasi. (2019). "O'zbekistonni 2035-yilgacha rivojlantirish strategiyasi". Olingan: <https://lex.uz/docs/4234047>
4. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy rivojlanish va qashshoqlikni qisqartirish vazirligi. (2020). "O'zbekistonning yashil rivojlanish strategiyasi". Olingan: <http://mift.uz/en/strategies/uggs>
5. Osiyo taraqqiyot banki. (2020). "O'zbekiston: barqaror iqtisodiy o'sish yo'li". Olingan: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/636456/uzbekistan-path-sustainable-economic-growth.pdf>
6. Xalqaro energetika agentligi. (2021). "XEA mamlakatlari energiya siyosati: O'zbekiston 2021 sharhi". Olingan: <https://www.iea.org/reports/uzbekistan-2021-review>.
7. Butunjahon yovvoyi tabiat fondi (WWF). (2022). "O'zbekiston – tabiatni muhofaza qilish va barqaror taraqqiyot". Olingan: https://wwf.panda.org/wwf_office.cfm?uofficeid=5930.
8. Sarkisyan, A. va Karimov, A. (2021). "O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish muammolari va istiqbollari". Markaziy Osiyo zamonaviy fan va ta'lim muammolari, 2(2), 49-55.
9. Eremeeva, M. va Li, X. (2020). "O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tishi: qiyosiy tahlil". Barqarorlik, 12(15), 5979.
10. Birlashgan Millatlar Tashkiloti. (2015). "Dunyomizni o'zgartirish: Barqaror rivojlanish uchun 2030 kun tartibi". Olingan: <https://sdgs.un.org/2030agenda>.

Giyazova Nozima Bayazovna

Buxoro davlat universiteti Iqtisodiyot va turizm fakulteti
Iqtisodiyot kafedrası dotsenti,
i.f.f.d (PhD)

Muxamedova Sevara Azamatovna

Buxoro davlat universiteti Iqtisodiyot va turizm fakulteti
3-bosqich talabasi

RAQAMLI IQTISODIYOT VA XALQARO BOZOR MUNOSABATLARINING YANGI PARADIGMALARI

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyotning rivojlanish tendensiyalari va xalqaro bozor munosabatlariga ta'siri tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar xalqaro savdo, investitsiyalar va moliya tizimlarini o'zgartirib, yangi imkoniyatlar va muammolarni yuzaga keltirmoqda. Shuningdek, maqolada raqamli iqtisodiyotning ekologik sohaga ta'siri, uglerod neytralligi va "yashil" texnologiyalarning ahamiyati ham yoritiladi. Tadqiqot natijalari raqamli iqtisodiyotning barqaror rivojlanish va global iqtisodiy o'sishga ta'sirini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, xalqaro bozor, elektron tijorat, ekologik barqarorlik, innovatsion texnologiyalar, raqamli transformatsiya, uglerod neytralligi, "yashil" iqtisodiyot, global savdo tarmog'i

Аннотация: В данной статье анализируются тенденции развития цифровой экономики и ее влияние на международные рыночные отношения. Цифровые технологии трансформируют международные торговые, инвестиционные и финансовые системы, создавая новые возможности и вызовы. В статье также освещается влияние цифровой экономики на экологический сектор, углеродная нейтральность и важность “зеленых” технологий. Результаты исследования показывают влияние цифровой экономики на устойчивое развитие и глобальный экономический рост.

Ключевые слова: цифровая экономика, международный рынок, электронная коммерция, экологическая устойчивость, инновационные технологии, цифровая трансформация, углеродная нейтральность, зеленая экономика, глобальная торговая сеть

Abstract: This article analyzes the development trends of the digital economy and its impact on international market relations. Digital technologies are transforming international trade, investment and financial systems, creating new opportunities and challenges. The article also covers the impact of the digital economy on the environmental sector, carbon neutrality and the importance of “green” technologies. The results of the study show the impact of the digital economy on sustainable development and global economic growth.

Keywords: digital economy, international market, e-commerce, environmental sustainability, innovative technologies, digital transformation, carbon neutrality, green economy, global trade network

So'nggi yillarda raqamli iqtisodiyot jahon iqtisodiyotining ajralmas qismiga aylanib, innovatsion texnologiyalar va global integratsiya jarayonlari orqali xalqaro bozor munosabatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) rivojlanishi natijasida iqtisodiy faoliyatning asosiy omili bo'lib ma'lumot va raqamli texnologiyalar xizmat qilmoqda. Ushbu jarayon ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, moliyaviy tranzaksiyalar va xalqaro savdoda tub o'zgarishlarni keltirib chiqarib, yangi biznes modellarni shakllantirmoqda.

Raqamli iqtisodiyotning xalqaro bozorga ta'siri bir qator omillar bilan bog'liq. Birinchidan, transchegaraviy elektron tijoratning o'sishi global savdo jarayonlarini tezlashtirib, an'anaviy iqtisodiy mexanizmlarning samaradorligini oshirmoqda. Ikkinchidan, sun'iy intellekt, katta hajmdagi ma'lumotlar tahlili va blokcheyn texnologiyalari xalqaro iqtisodiy munosabatlarning shaffofligini oshirib, yangi iqtisodiy paradigma shakllanishiga xizmat qilmoqda. Uchinchidan, raqamli iqtisodiyotning ekologik sohaga ta'siri ham tobora dolzarb masalaga aylanib, barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda muhim omil sifatida qaralmoqda.

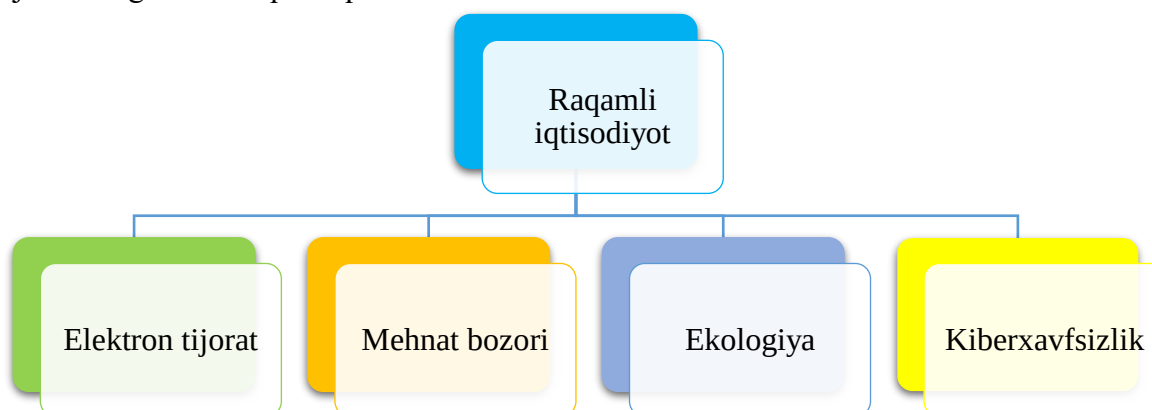
Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyotning rivojlanish tendensiyalari va uning xalqaro bozor munosabatlariga ko'rsatgan ta'siri atroflicha tahlil qilinadi. Shuningdek, ekologik omillar va kiberxavfsizlik masalalariga ham alohida e'tibor qaratilib, raqamli iqtisodiy modelning afzalliklari va muammolari yoritiladi.

Raqamli iqtisodiyot zamonaviy iqtisodiy jarayonlarning transformatsiyasiga olib kelayotgan asosiy omillardan biri bo'lib, bu jarayon iqtisodiy samaradorlik, ishbilarmonlik muhiti va bozor munosabatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. AKTning rivojlanishi natijasida an'anaviy iqtisodiy tizimdan raqamli iqtisodiy modelga o'tish tendensiyasi kuzatilmoqda. Raqamli iqtisodiyotning asosiy jihatlaridan biri shundaki, unda ma'lumotlar iqtisodiy faoliyatning asosiy resursiga aylanmoqda va tahlil, prognozlash hamda avtomatlashtirish imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Raqamli iqtisodiyot global bozorlarning integratsiyasini kuchaytirib, korxonalarga milliy chegaralardan chiqib, xalqaro raqamli platformalar orqali faoliyat yuritish imkoniyatini yaratmoqda. Ayniqsa, elektron tijorat, sun'iy intellekt asosida boshqariladigan tizimlar va avtomatlashtirilgan biznes jarayonlari an'anaviy iqtisodiyot shakllariga sezilarli darajada ta'sir qilmoqda. Rivojlanayotgan mamlakatlar ham bu tendensiyalardan chetda qolmay, raqamli

infratuzilmalarni joriy etish orqali xalqaro iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishga harakat qilmoqda.

So'nggi yillarda raqamli iqtisodiyotning asosiy rivojlanish yo'nalishlari sifatida raqamli to'lov tizimlari, blokcheyn texnologiyalari, katta hajmdagi ma'lumotlar tahlili, sun'iy intellekt va aqlli avtomatlashtirish kabi yo'nalishlar ajralib turmoqda. Ushbu texnologiyalar sanoat tarmoqlarini o'zgartirib, global iqtisodiy o'sishga va samaradorlikning oshishiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot an'anaviy sanoat tarmoqlarida mehnat unumdorligini oshirish, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish va yangi biznes modellarni rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

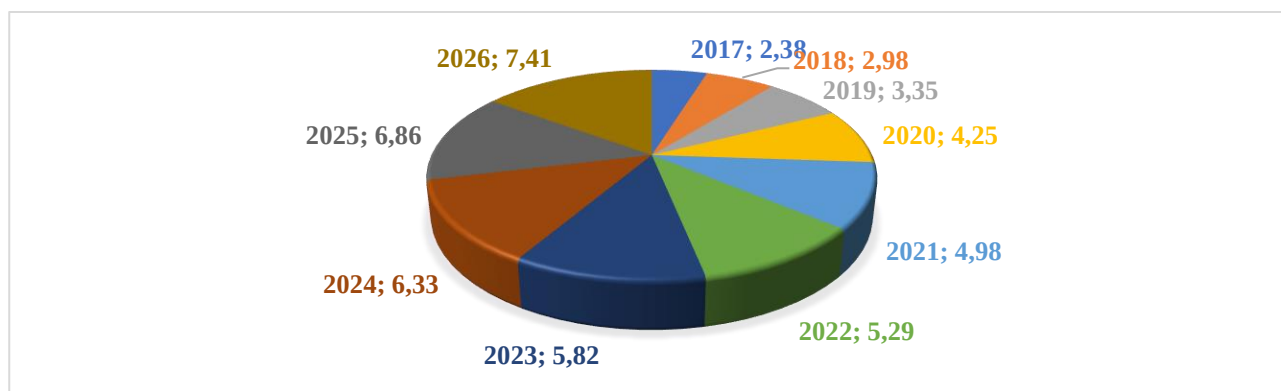

1-rasm. Raqamli iqtisodiyotning xalqaro bozorga ta'sir qilish yo'nalishlari

1-rasmda raqamli iqtisodiyotning xalqaro bozorga ko'rsatadigan ta'siri to'rtta asosiy yo'nalish orqali tasvirlangan: elektron tijorat, mehnat bozori, ekologiya va kiberxavfsizlik.

Raqamli iqtisodiyot va xalqaro bozor munosabatlari

Raqamli iqtisodiyotning eng sezilarli ta'sirlaridan biri global savdo jarayonlarida kuzatilmoqda. Elektron tijorat (e-commerce) bozori tez sur'atlarda kengayib, an'anaviy chakana savdo modelini o'zgartirmoqda. Elektron tijorat va transchegaraviy savdo - Elektron tijorat bugungi kunda xalqaro bozorlarning ajralmas qismiga aylangan bo'lib, ushbu soha raqamli iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan segmentlaridan biri hisoblanadi. PayPal, Apple Pay, WeChat Pay kabi raqamli to'lov tizimlari savdo jarayonlarini soddalashtirib, xalqaro tranzaksiyalar hajmini oshirdi. Do'konlar va brendlar o'z faoliyatini onlayn platformalarga ko'chirish orqali yangi bozorlarga chiqmoqda.

2-rasm. Global elektron tijorat daromadi (2017-2026 yillar, trln \$)¹⁵⁵

Rasmdan ko'rinib turibdiki, global elektron tijorat daromadi yildan yilga barqaror o'sib bormoqda. 2017-yilda daromad 2,38 trln \$, 2020-yilda 4,25 trln \$ ga yetib, o'sish davom etgan,

¹⁵⁵ <https://capitaloneshopping.com/research/ecommerce-statistics/>

2023-yilda 5,82 trln \$, 2026-yilga kelib esa 7,41 trln \$ ga yetishi prognoz qilinmoqda. Bu ma'lumotlar global elektron tijorat bozorining har yili o'rtacha 10–15% ga o'sayotganini ko'rsatadi. O'sishning asosiy omillari – raqamli to'lov tizimlarining rivojlanishi, elektron savdoning qulayligi va iste'molchilarning onlayn xarid qilishga bo'lgan talabining ortishi. Kelgusi yillarda ham bu tendensiya davom etishi kutilmoqda.

Transchegaraviy savdoning o'sishi kichik va o'rta biznes subyektlari uchun yangi imkoniyatlar yaratib, ularga global bozorda raqobatbardoshlikni oshirish imkonini bermoqda. Amazon, Alibaba, eBay kabi yirik elektron tijorat platformalari xalqaro biznes operatsiyalarini soddalashtirish bilan birga, foydalanuvchilarga real vaqt rejimida tranzaksiyalarni amalga oshirish imkoniyatini ham taqdim etmoqda.

Raqamli iqtisodiyot, shuningdek, savdo logistikasining optimallashtirilishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahlili asosida shakllangan avtomatlashtirilgan ta'minot zanjirlari yuk tashish va yetkazib berish jarayonlarining samaradorligini oshirmoqda. Dunyo bo'yicha elektron tijorat bozori hajmi 2026-yilga borib 8 trillion dollarga yetishi kutilmoqda, bu esa xalqaro bozor munosabatlarining qanchalik tez rivojlanayotganini ko'rsatadi.

Raqamli iqtisodiyot va ishchi kuchining transformatsiyasi

Raqamli iqtisodiyot mehnat bozorida tub o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda. Raqamli iqtisodiyot ish o'rinlarini yaratish va yo'q qilish bilan bog'liq yangi tendensiyalarni yuzaga keltirdi. Bir tomondan, avtomatlashtirish va sun'iy intellekt asosidagi tizimlar ba'zi an'anaviy kasblarning yo'q bo'lishiga olib kelayotgan bo'lsa, boshqa tomondan, yangi ish o'rinlari va mutaxassisliklarni yaratmoqda. Masalan, robototexnika, ma'lumotlar tahlili, sun'iy intellekt muhandisligi kabi sohalar bo'yicha mutaxassislarga talab ortib bormoqda.

Shu bilan birga, masofaviy ish formati va freelancing bozorining kengayishi xalqaro mehnat bozorida yangi tendensiyalarni yuzaga keltirdi. Upwork, Fiverr kabi platformalar orqali mutaxassislar dunyoning istalgan nuqtasidan turib xizmatlarini taqdim etish imkoniyatiga ega bo'lishmoqda. Bu esa mehnat bozori segmentatsiyasiga olib kelib, an'anaviy ish modellari va kasb-hunar tizimlariga ta'sir ko'rsatmoqda.

Raqamli iqtisodiyotning ekologik sohaga ta'siri

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi ekologik muammolar bilan ham bog'liq bo'lib, bu sohadagi o'zgarishlar ikki tomonlama ta'sirga ega. Bir tomondan, texnologik innovatsiyalar ekologik barqarorlikni oshirishga yordam berishi mumkin, masalan, aqlli energiya tizimlari, uglerod emissiyasini kamaytiruvchi sun'iy intellekt tizimlari va ekologik kuzatuvga asoslangan blokcheyn texnologiyalar.

Biroq, boshqa tomondan, ma'lumot markazlarining jadal rivojlanishi va raqamli xizmatlarning kengayishi energiya iste'moli va ekologik yuklamani oshirmoqda. Tadqiqotlarga ko'ra, 2030-yilga borib jahon bo'ylab ma'lumot markazlari elektr energiyasining 8% ini iste'mol qilishi mumkin. Shuning uchun, energiya tejovchi texnologiyalarni ishlab chiqish va uglerod neytrallik strategiyalarini joriy etish muhim masalaga aylanmoqda.

Quyida raqamli iqtisodiyotning ekologiyaga ta'siri ilmiy asosda keng yoritiladi:

1-jadval

Raqamli iqtisodiyotning ekologiyaga ta'siri

Ijobiy ta'sir	Salbiy ta'sir
<i>Qog'oz sarfini kamaytirish va yashil iqtisodiyotga o'tish</i> - raqamli texnologiyalar va elektron hujjat aylanishi tizimlari qog'oz sarfini sezilarli darajada kamaytiradi. Ma'lumotlarga ko'ra, kompaniyalarning raqamli tizimlarga o'tishi natijasida qog'oz iste'moli 50–70% ga qisqarishi mumkin. Bu esa o'z navbatida daraxtlarning kesilishining oldini oladi va o'rmonlarni saqlab qolishga	<i>Data-markazlarning energiya sarfi va uglerod chiqindilari</i> - Bulutli texnologiyalar va raqamli xizmatlarga bo'lgan talab ortishi bilan data-markazlar (ma'lumotlar markazlari) ning energiya iste'moli ham ortib bormoqda. Tadqiqotlarga ko'ra: Dunyo bo'ylab data-markazlar global elektr energiyasining taxminan 1–2% ini iste'mol qiladi. Bu markazlarning uglerod chiqindilari ba'zi

hissa qo'shadi.	mamlakatlarning butun elektr energiya iste'moliga teng keladi. Masalan, Google va Amazon kabi yirik kompaniyalar o'z serverlarini qayta tiklanuvchi energiyaga o'tkazishga harakat qilmoqda, ammo hali ham bu muammo to'liq hal etilmagan.
Masofaviy ish tizimining rivojlanishi va uglerod izining kamayishi - raqamli iqtisodiyotning muhim yo'nalishlaridan biri masofaviy ish va onlayn xizmatlar sektorining kengayishidir. Ishchilarning ofisga borish zarurati kamayishi natijasida: transportdan foydalanish darajasi pasayadi; yoqilg'i sarfi kamayadi; atmosferaga chiqindi gazlar chiqarilishi qisqaradi.	Elektron chiqindilarning ko'payishi - Raqamli qurilmalar, kompyuterlar va smartfonlarning ko'payishi natijasida elektron chiqindilar (e-waste) hajmi keskin ortmoqda. Jahon iqtisodiyotida har yili 50 million tonnadan ortiq elektron chiqindi hosil bo'ladi va bu ko'rsatkich yildan yilga oshmoqda. Bu chiqindilar: atrof-muhitni ifloslantiradi; yer osti suvlari va tuproq tarkibini buzadi;
Aqlli texnologiyalar va energiya samaradorligi - raqamli iqtisodiyot aqlli texnologiyalarni joriy etish orqali energiya samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Masalan, aqlli shaharlar (smart cities) konsepsiyasi doirasida raqamli monitoring tizimlari elektr energiyasining ortiqcha sarfini kamaytirishga yordam beradi. Shuningdek, blokcheyn va IoT (Internet of Things) texnologiyalari orqali ishlab chiqarish jarayonlarida energiya tejamkorligiga erishish mumkin.	Raqamli iste'molning ortishi va ekologik yuklama - raqamli xizmatlarning, jumladan, video striming platformalarining keng tarqalishi ham ekologiyaga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Netflix, YouTube va boshqa raqamli xizmatlar ma'lumotlarni saqlash uchun katta hajmdagi serverlardan foydalanadi. Tadqiqotlarga ko'ra, bir kishi kuniga 1 soat video tomosha qilganda 400 grammdan ortiq CO ₂ ajralib chiqadi.

Manba: muallif tomonidan ishlangan

Raqamli iqtisodiyotning ekologiyaga ta'siri ikki tomonlama: u yashil iqtisodiyotni rivojlantirishi mumkin, ammo shu bilan birga atrof-muhitga yuklamani oshiruvchi omillarni ham yuzaga keltiradi. Ushbu muammolarni hal qilish uchun barqaror texnologiyalarni joriy etish, elektron chiqindilarni qayta ishlash, va energiya samaradorligini oshirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar zarur.

Kiberxavfsizlik va Raqamli Suverenitet

Raqamli iqtisodiyotning kengayishi kiberxavfsizlik tahdidlarini ham oshirmoqda. Xalqaro miqyosda ma'lumotlarning maxfiyligi, kiberhujumlar va firibgarlikka qarshi kurash asosiy muammolardan biri bo'lib qolmoqda. 2021-yilda kiberjinoyatchilik oqibatida global iqtisodiy zarar 6 trillion dollarga yetgan, bu esa kiberxavfsizlik choralari kuchaytirish zaruratini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, davlatlar o'z raqamli suverenitetini mustahkamlash uchun milliy texnologik infratuzilmani rivojlantirishga e'tibor qaratmoqda. Bu esa xalqaro bozor munosabatlarida axborot xavfsizligi va texnologik mustaqillik masalalarini dolzarb qiladi.

Raqamli iqtisodiyot bugungi kunda global iqtisodiy taraqqiyotning asosiy omillaridan biriga aylanib, xalqaro bozor munosabatlarida yangi paradigmalarni shakllantirmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar iqtisodiy jarayonlarning samaradorligini oshirib, transchegaraviy savdoni rivojlantirishda muhim rol o'ynamoqda. Elektron tijorat, sun'iy intellekt va blokcheyn texnologiyalari orqali xalqaro biznes jarayonlari soddalashtirilib, xarajatlar kamaytirilmoqda.

Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot ekologik jihatdan ham ijobiy va salbiy ta'sirlarga ega. Bir tomondan, aqlli energiya tizimlari va uglerod neytrallik strategiyalarining rivojlanishi ekologik barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Boshqa tomondan esa, raqamli infratuzilmaning rivojlanishi energiya iste'molining ortishiga va atrof-muhitga bo'lgan yuklamaning oshishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu sababli, kelajakda "yashil" raqamli iqtisodiyot konsepsiyasini ilgari surish va ekologik barqaror texnologiyalarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa o'rniida aytish mumkinki, raqamli iqtisodiyotning xalqaro bozorga integratsiyalashuvi mamlakatlarning innovatsion rivojlanish darajasiga, raqamli infratuzilmalarining rivojlanganligiga va xalqaro hamkorlik siyosatiga bog'liq. Kelajakda raqamli iqtisodiyotning samarali rivojlanishini ta'minlash uchun davlatlar raqamli suverenitet, kiberxavfsizlik va texnologik mustaqillik masalalariga alohida e'tibor qaratishlari zarur. Shu bilan birga, xalqaro tashkilotlar tomonidan raqamli iqtisodiyotga oid qonunchilik va tartibga solish mexanizmlarini ishlab chiqish global iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdulloev, A. J. (2023). THE ROLE AND IMPORTANCE OF STRATEGIC PLANNING IN MARKETING.
2. Abdullayeva, H. N., & Sardor, M. (2024). RAQAMLASHTIRISH-MAMLAKAT TARAQQIYOTNING MUHIM OMILI. INTELLECTUAL EDUCATION TECHNOLOGICAL SOLUTIONS AND INNOVATIVE DIGITAL TOOLS, 3(27), 113-121.
3. Abdullayeva, H. (2024). KORXONA FAOLIYATIDA INNOVATSION MARKETINGDAN FOYDALANISH. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 49(49).
4. Axrorovna, B. M. (2022). The Importance of Digitizing the Tax System. *European Journal Of Business Startups And Open Society*, 2(11), 1-5.
5. Giyazova, N.B. (2024). INCREAZING THE EFFICIENCY OF WASTE RECYCLING IN THE ECONOMY OF OUR COUNTRY. *MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH*, 3(34), 455-461.
6. Giyazova, N.B., & Sh,B.S. (2024). ZAMONAVIY RAQAMLI IQTISODIYOTDAGI MUAMMOLAR VA CHORA-TADBIRLAR. *Science and innovation*, 3(Special Issue 42), 482-489.
7. Shukhratovna, U. M., & Bayazovna, G. N. (2025). FOREIGN EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF MOBILE INTERNET. *INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 6(49), 250-256.
8. Rustam o'g'li, R. J., & Bayazovna, G. N. (2025). MOBIL TO 'LOVLAR VA ULARNING IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI. *THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY*, 3(30), 193-197.
9. Таирова, М. М., & Зойитов, Д. (2024). ЗНАЧЕНИЕ МАРКЕТИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ. *Science and innovation*, 3(Special Issue 42), 371-376.
10. Таирова, М. М., & Рахматуллаева, Ф. М. (2015). Условия формирования инновационной экономики. *Наука 21 века: вопросы, гипотезы, ответы*, (1), 115-118.
11. Hakimovna, U. M., & Muhammedrisaevna, T. M. S. (2022). The role of banking and accounting in the development of small business and entrepreneurship. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036*, 11, 136-143.
12. Sayfullayeva, M. (2023). Establishment Of Agritourism Clusters In Uzbekistan Based On The Principles Of Sustainable Tourism. *Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz)*, 35(35).
13. Raxmatullayeva, F. M. (2024). MINTAQALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI. *Indexing*, 1(1).

14. Raxmatullayeva, F. M., & Shaxzod, J. (2024). RAQAMLI IQTISODIYOTNING RESURSLAR ISTE'MOLIGA TA'SIRI. MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH, 3(34), 496-502.

15. Mubinovna, R. F. (2025). RAQAMLI IQTISODIYOTDA PLATFORMALAR AHAMIYATI. THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY, 3(30), 220-225.

УДК 332.144

ГРНТИ 32/Н 69

З.М. Магруппова,

д.э.н., доцент,

Карагандинский технический университет им.А.Сагинова

Караганда, Казахстан

Толеутаев Тимур Аргынович,

студент 3 курса ЭП-22-2с

Карагандинский технический университет им.А.Сагинова

Караганда, Казахстан

e-mail: mzm68@mail.ru

ОБЕСПЕЧЕНИЕ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ ЧЕРЕЗ УПРАВЛЯЕМУЮ УРБАНИЗАЦИЮ В УСЛОВИЯХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Обсуждены глобальные тенденции урбанизации, особенности урбанизации в Казахстане, её демографические последствия для мегаполисов, крупных, малых городов, и сельских территорий. Процесс урбанизации в мире интенсивно проходит в странах Африки и Азии, в том числе и в Казахстане и будет оказывать всё большее влияние на экономическое развитие стран. В ходе реализации Государственной программы развития регионов на 2020 – 2025 годы в РК достигнуты определенные результаты, анализ которых позволил выявить проблемы и определить пути их устранения. Оценка уровня урбанизации в разрезе областей высветила общую картину развития городов и населенных мест в РК.

Рассмотрены вопросы создания оптимальной городской среды с доведением до соответствующих параметров системы региональных стандартов. Уделено внимание повышению экономической конкурентоспособности регионов на основе расширения объемов строительства.

В исследовании обоснована необходимость разработки и принятия градостроительного кодекса и создания единого окна по предоставлению информации в удобном формате для обеспечения доступа инвесторам.

Ключевые слова: урбанизация, территориальное развитие, застройка, городская инфраструктура, региональные стандарты, качество жизни.

Кілт сөздер: урбанизация, аумақтық даму, құрылыс, қалалық инфрақұрылым, аймақтық стандарттар, өмір сапасы.

Keywords: urbanization, territorial development, building, urban infrastructure, regional standards, quality of life.

Введение. Урбанизация происходит повсеместно, но не во всех регионах планеты одинаково быстро. Казахстан в 2020 году занял 104 позицию. В регионе Центральной

Giyazova Nozima Bayazovna, Bahronov Shaxriyor Shukrulloevich. O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH.....	220
Giyazova Nozima Bayazovna, Muxamedova Sevara Azamatovna. RAQAMLI IQTISODIYOT VA XALQARO BOZOR MUNOSABATLARINING YANGI PARADIGMALARI.....	226
З.М. Магруппова, Толеутаев Тимур Аргынович. Обеспечение качества жизни через управляемую урбанизацию в условиях устойчивого развития.....	232
Лямкина Виктория Александровна. Стратегическое управление вузом 3.0: фокус на экологическую устойчивость и зеленую трансформацию.....	238
Мурод Максудович Паязов. Ўзбекистон баркарор ривожланишнинг халқаро ва миллий мақсадларга эришида халқаро ҳамжамиятнинг диққат марказида.....	241
Саматова Эльвира Эскендеровна, Козленко Алла Васильевна, Рузиева Севарахон Умаровна, Толонова Айзатгул Каныековна, Авазов Ооматбек Алтынбекович. ПЕРСПЕКТИВЫ ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ - СПРАВЕДЛИВОЕ КАЧЕСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ВОЗМОЖНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ НА ПРОТЯЖЕНИИ ВСЕЙ ЖИЗНИ ДЛЯ ВСЕХ.....	244
Шоахмедов Шохрух Шорахимович. Оценка устойчивого развития сельских территорий путем социологических обследований.....	250
Шоахмедов Шохрух Шорахимович. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ УЗБЕКИСТАНА.....	253
Якубов Нурбек Алишерович, Жамолов Мирзабек Миржалил угли. ПРАКТИКА И РЕКОМЕНДАЦИИ ПО РАЗВИТИЮ АГРОТУРИЗМА С ЦЕЛЬЮ ИХ АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	257
Abdumutalibov Islombek. Mamlakatning xalqaro va milliy maqsadlariga erishishda innovatsion menejmentning roli.....	264
Abdusoatova Marjona Xayrulla qiz. BARQAROR RIVOJLANISHNING XALQARO VA MILLIY MAQSADLARIGA ERISHISHNING AMALIYOTI VA ISTIQBOL YO'LLARI.....	268
Akramboyev Azizbek Rustamjon o'g'li. KORXONALARNING INNOVATSION FAOLIYATINI BOSHQARISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	271
Azimov Olimjon Orifovich. HUDUDLARNING BARQAROR RIVOJLANISHI VA INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHDA "YASHIL" IQTISODIYOT MODELINING AHAMIYATI.....	272
Azimova Maxfuza Rashidovna. FORMATION OF THE LABOR POTENTIAL OF RURAL TERRITORIES AND WAYS OF ITS EFFECTIVE USE.....	280
Azimova Maxfuza Rashidovna, Ubaytova Mohitabon O'zbekistonda yashil infratuzilma xizmatlari ko'rsatishning samaradorligini oshirish yo'llari va xorij tajribasi.....	284
Bekzod Sherzodovich Sharipov. Barqaror rivojlanishning milliy maqsadlari: Buxoro viloyatida inklyuziv turizm infratuzilmasining moddiy-texnik bazasini yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlar natijadorligining umumiy tahlili.....	289
Boltayeva Mohichehra Sharipovna, Eshbekov Murodjon Uktamovich. Ways to utilize risk management opportunities in the Green Economy.....	297
Dadabayeva Mamlakat Uralovna. Yashil iqtisodiyotga o'tish bosqichlari.....	301
Istamkhujia Olimovich Davronov. SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF COMPETITIVENESS OF HOTEL SERVICES (ON THE EXAMPLE OF BUKHARA REGION).....	305
Dehkanova Nargiza Sharifovna. PROSPECTS FOR DEVELOPING GREEN ECONOMY FOR SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH.....	309
Djonizaqov Ulug'bek Abdug'aniyevich. O'ZBEKISTON SHAROITIDA IQLIM O'ZGARISHI: TAHDID, TA'SIR VA MATEMATIK TAHLIL.....	312
Mahmatrayimov Shahzod. MINTAQA IQTISODIY TIZIMINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH OMILLARI.....	316